

Відгук

**офіційного опонента доктора економічних наук,
Ілляшенко Наталії Сергіївни,
на дисертаційну роботу Носовець Олександри Ігорівни на тему:
«Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів
інноваційної діяльності промислових підприємств» на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 073 – менеджмент галузі знань 07 –
Управління та адміністрування**

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Ситуація, що склалась на сьогоднішній день в економіці України свідчить про значний рівень відставання вітчизняної економіки від вимог світового ринку та перспектив його розвитку. Чимало факторів, що спричинили такий стан носять зовнішній характер, тобто не залежать від конкретних підприємств та установ. Однак перешкоди для подальшого розвитку існують також і з боку самих промислових підприємств. До них слід віднести: застарілість поглядів на напрямки розвитку та досягнення намічених цілей, неефективний стиль керівництва, відсутність бажання змін та переходу на інноваційний шлях розвитку, відсутність розуміння провайдингу інноваційної діяльності на підприємстві тощо.

Досвід розвинутих країн свідчить про те, що для підвищення конкурентоспроможності підприємства повинні виробляти та просувати на ринок нові інноваційні товари та послуги, що відповідають прихованим та новим запитам споживачів, оновлювати технології їх виготовлення, генерувати нові ідеї для розвитку та формувати на цій основі фундамент для ефективного інноваційного капіталу.

В той же час інноваційна діяльність характеризується підвищеним рівнем ризикованості та невизначеності майбутніх результатів. Це в свою чергу потребує проведення постійного моніторингу інноваційного процесу та внесення своєчасних коректив з метою нівелювання майбутніх ризиків та підвищення ефективності діяльності. Результат інноваційної діяльності на підприємстві потребує оцінювання та контролю на всіх етапах його виникнення та використання. Оскільки в наукових джерелах та чинному законодавстві, міжнародних положеннях та праві відсутнє не тільки категорійне означення результату, а й дефініційний аспект його тлумачення, який зводиться до побічного згадування в контекстах тематик інших досліджень, відповідно відсутні методи, механізми і засоби його ефективного контролювання в частині виявлення, забезпечення отримання, супроводження, виміру та використання.

Таким чином, тематика дисертаційного дослідження є актуальною адже присвячена визначенню результатів інноваційної діяльності як об'єктів контролю, формування їх категорійно-понятійного апарату, розробки організаційно-методичних засад та інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання всіх пов'язаних з ними процесів на фоні браку теоретичного та нормативно-методичного забезпечення.

Ступінь обґрунтованості й достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження Носовець О.І. є достатньо обґрунтованими та аргументованими – інформаційно-фактологічну базу слали зібрані та опрацьовані здобувачем публікації вчених економістів з проблематики управління інноваційним розвитком та інноваційною діяльністю, матеріали чинного законодавства України, дані Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Одеській області, дані зі звітності промислових підприємств. Зміст дисертаційної роботи охоплює основні аспекти теми.

Для вирішення поставлених у дисертації задач використано низку методів, а саме: методи теоретичного узагальнення, порівняння а систематизації (при розкритті сутності поняття «результати інноваційної діяльності промислового підприємства» та для уточнення понять його семантичного кола, дослідження взаємозв'язків елементів інновативної терміносистеми), типологізації та класифікації (при визначенні ознак результатів інноваційної діяльності, класифікації чинників сприяння та перешкоджання інноваційній діяльності), економіко-статистичного аналізу, (при дослідженні результатів інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону), економічного фінансового аналізу (при обґрунтуванні підходу та моделі визначення фінансової результативності інноваційної діяльності промислових підприємств, розроблення рекомендацій та відповідних інструментів аналітичного забезпечення оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства), імітаційного моделювання (при розробленні моделі доходності інновацій), графічний (при наочному відображенні теоретичних та практичних положень дисертаційної роботи).

Таким чином, представленим в дисертації пропозиціям, розробкам та висновкам притаманна повнота та логічність викладення, достатній рівень обґрунтованості й достовірності, наукова новизна.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію виконано відповідно до тематичних планів наукових досліджень Одеського національного політехнічного університету за період 2016-2020 рр. при виконанні держбюджетних тем: «Економічне оцінювання

та обліково-аналітичне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності та економічної безпеки на мікро- та макрорівні» (№ ДР 0116U006740, 2016-2019 рр.), де авторкою було здійснено внесок в розвиток економічного аналізу та відповідного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в частині розробки методичного підходу до формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів першої з них на засадах економічного оцінювання якісно-кількісних характеристик комплексного поняття прояву підсумків за результатами впровадження інновацій; «Методологія та управлінський інструментарій забезпечення економічно-безпечного інноваційного розвитку підприємств промислового сектора на основі інтеграції освіти, науки та виробництва» (№ ДР 0115U000408, 2015-2017 рр.), де авторкою обґрунтовано методичний підхід до категоризації результатів інноваційної діяльності на засадах визначення їх сутнісної результатної складової та результатно-факторного віднесення до її формування і використання в основі контролювання інноваційної діяльності за результатами її провадження.

Оцінка наукової новизни результатів дисертаційного дослідження

Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, отримані результати та висновки повністю відповідні поставленим завданням та меті.

Методом семантичного аналізу проведено уточнення провідних інновативних категорій в контексті тематики дослідження, за встановленою результатно-факторною належністю до результатів інноваційної діяльності встановлено їх взаємозв'язки та взаємні залежності в напрямку формування семантичного кола поняття досліджуваних результатів та категорій. Це дозволило надати подальшого розвитку: 1) теоретичним засадам управління інноваційною діяльністю промислових підприємств за рахунок розвитку класифікації ознак інноваційної діяльності, які загально або частково дотичні до результатів інноваційної діяльності промислових підприємств; 2) категорійно-понятійному апарату управління інноваційною діяльністю за рахунок уточнення сутності понять «інновації», «інноваційна активність», «інноваційний потенціал», «інноваційний розвиток» з позиції їх диференціації за ознаками відношення до результатів інноваційної діяльності або до факторів впливу на їх формування.

Слід відзначити науковий рівень автора в побудові категорійного апарату поняття «результати інноваційної діяльності» на засадах обґрунтування комплексності їх визначення за участю кожної інновативної категорії в процесі їх творення та встановленні їх фрактальної структури.

За результатами аналізу існуючих поглядів на контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств запропоновано авторський підхід, який базується на засадах формованої інновативними категоріями (відомими та зароджуваними) комплексності результатів інноваційної діяльності, який втілює якісні зміни та стани відзначених інноваційними перетворень та спрямований на більш широке охоплення

контрольною функцією різних сфер та форм проявів результатів в процесі управління розвитком промислового підприємства.

Здобувачем на високому рівні опрацьовано питання складових середовища здійснення та отримання віддачі від впровадження інноваційної діяльності. За результатами аналізу запропоновано класифікацію факторів впливу обох напрямків якості змін на результати інноваційної діяльності. Дана класифікація базується на засадах рівності застосування класифікаційних ознак методики контролювання та практичного відмежовування чинників за їх кореляцією з факторами виробництва та соціальною сферою.

Сформовані рекомендації з удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності в частині врахування джерел походження контрольних дій щодо суб'єкту інноваційного господарювання. Отримані результати покладено в процес моделювання зовнішнього показника результативності інноваційної діяльності за включенністю в нормативно-методичний статистичний інструментарій та процес внутрішнього моделювання системи аналітичного інструментарію якісного та кількісного складу. Якісний та кількісний блоки авторського підходу до формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності були побудовані на засадах доцільності застосування та трансформації існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики та загального економічного аналізу, серед якого був застосований фінансовий аналіз.

Удосконалено організаційно-методичні засади інформаційного забезпечення процесу контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства в частині виділення окремої інтегративної функції збору інформації про інноваційну активність в розрізі всіх показників бухгалтерського обліку підприємства, що дозволяє сформувати інформаційну базу для подальшого моніторингу та контролювання результатів інноваційної діяльності підприємства; а також застосування методів імітаційного моделювання для забезпечення взаємозв'язку функцій планування та контролю;

Відзначається цікавою позиція здобувача стосовно встановлення циклічної залежності функцій планування та контролю, яка передбачає циклічність процесів на підприємстві не залежно від проваджуваного економічного виду діяльності. Дана гіпотеза покладена в основу розроблення прогностичної моделі циклів інноваційної активності і дифузії інновацій, за складом та перебігом виконання якої з метою формалізації втілених у ній положень розроблено модель абсолютної оцінки дохідності інновації з моменту її запровадження до повної втрати інноваційних ознак внаслідок рутинізації.

Приведені оціночні викладки наданого до захисту теоретико-методичного матеріалу свідчать про завершеність науково-дослідної роботи, логічність її структури та змістовного наповнення її розробок, що за своєю

науковою складовою та практичною цінністю претендують на достовірність та наукову обґрунтованість.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих автором дисертації працях

За результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць, з яких 3 колективні монографії; 7 статей у наукових журналах за тематикою наукового дослідження, у т.ч. в 2 статтях міжнародних видань, зокрема 1 – у виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі Scopus, 5 статтях – у фахових виданнях України, що включені у міжнародні наукометричні бази; 6 доповідей і тез доповідей були апробовані на міжнародних та науково-практичних конференціях.

Вимоги Постанови КМУ від 06.03.2019 № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеню доктора філософії» зі змінами, згідно Постанови КМУ від 21.10.2020 № 979, до кількості публікацій у спеціалізованих виданнях виконано.

Наукові результати, викладені у дисертації та публікаціях, одержані автором самостійно та повною мірою відображають основні результати та наукову новизну дослідження. Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі та наукових публікаціях не виявлено.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення отриманих в процесі дисертаційного дослідження результатів щодо визначення результуючих складових інноваційного характеру у відповідності до методичного підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності на засадах їх визначення як комплексного об'єкту управління та інструментів інформаційно-аналітичного та організаційно-методичного забезпечення контролювання таких результатів за відповідних підходом позитивно оцінені фахівцями з фінансово-економічної діяльності та впроваджені в системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємств ТОВ «Веста Девелоп» (довідка № 18 від 23.03.2020 р.), ТОВ «Мортонс Білдінг» (довідка № 4 від 20.03.2020 р.), ТОВ «Одеса Прайм Пропертіс» (довідка № 37 від 27.03.2020 р.) та використовується у своїй діяльності Науковим парком Одеського політехнічного університету (Довідка про використання результатів дисертаційних роботи Науковий парк Одеського політехнічного університету № 03/29-1 від 09.09.2020 р.).

На ряду з практичним значенням для підприємницького сектору частина отриманих наукових результатів врахована в науково-дослідній діяльності, а окремі положення наукової роботи використовуються в навчальному процесі Одеського національного політехнічного університету МОН України при підготовці навчально-методичних матеріалів ряду дисциплін, що підтверджено відповідними довідками: Довідка про

використання результатів дисертаційної роботи у науково-дослідній діяльності Одеського національного політехнічного університету № 2461/82-02 від 31.12.2020 р., Довідка про впровадження результатів дисертаційної роботи у навчальний процес Одеського національного політехнічного університету № 2462/82-02 від 31.12.2020 р.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи

1. В п. 1.1 (рис. 1.1 на стор. 38, рис. 1.2 на стор. 41) подається широкий категоріальний апарат понять «інновація» та «інноваційна діяльність». І в усіх поглядах головним джерелом для створення інновації і її подальшого провайдингу виступають результати НДДКР. Однак слід також звернути увагу на те, що інновації з'являються не лише в процесі комплексних масштабних досліджень та розробок, як, наприклад, це відбувається з організаційними інноваціями чи маркетинговими. На сьогоднішній день частка нетехнологічних інновацій згідно даних Євростату становить близько половини в їх загальній сукупності з технологічними.

2. В табл. 1.12 на стор. 80 автором подано розширену класифікацію результатів інноваційної діяльності. Однак не зовсім зрозумілим є наступні аспекти: чим по суті відрізняється ознака наявності інноваційної складової та спадковості характеристик інновації (в обох випадках мова йде про наявність інноваційності), чому за ознакою наявності інноваційної складової до альтернативного варіанту відносить виключно інший економічний результат (чому не екологічний, соціальний і т.п.), чому за ознакою новизни передбачається варіант відомого (адже однією з базових характеристик інновації є її новизна).

3. Не зовсім зрозумілим є віднесення здобувачем об'єктів інтелектуальної власності (патенти, ліцензії, ноу-хау) на рис. 1.9 стор. 91 до інноваційного капіталу, а не інтелектуального.

4. Бажано було б більш обґрунтовано показати розподіл чинників сприяння інноваційній діяльності (рис. 2.1). Зазвичай їх представляють з позицій зовнішніх та внутрішніх (об'єктивних та суб'єктивних) з метою подальшого моніторингу та виявлення можливості впливу. Здобувачка подала їх лише сферою діяльності.

5. В табл. 2.2 стор. 143 здобувачем подано базові формули розрахунку результативності інноваційної діяльності. Однак не зрозуміло яким чином трактувати отримані значення – яка шкала прийняття рішення про позитивний чи негативний результат?

6. На рис. 3.2 стор. 204 не зрозумілим залишається блок, який виділено найбільш світлим сірим кольором, до якого рівня він відноситься: мікро-, мезо-, макро- чи іншого?

В той же час наведені зауваження носять рекомендаційний характер і не знижують загальний високий науковий рівень роботи, її наукову і практичну цінність, оскільки можуть бути розглядані як напрямки подальшої наукової діяльності авторки.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Носовець Олександри Ігорівни на тему: «Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент, є завершеною науковою працею, у якій отримано науково-обґрунтовані результати, характеризовані наявністю наукової новизни і практичної цінності, які забезпечують нове вирішення важливого наукового завдання – розроблення теоретичних положень, методичних підходів та рекомендацій щодо інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Структура та зміст дисертаційної роботи достатньо повно розкриває тему наукового дослідження та відповідає спеціальності 073 - Менеджмент. Дисертація відповідає вимогам, передбаченим п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеню доктора філософії», затверджену Постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 зі змінами, згідно Постанови КМУ від 21.10.2020 № 979, та чинним вимогам МОН України, а її автор – Носовець Олександра Ігорівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

Доцент кафедри економічної кібернетики
та маркетингового менеджменту
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
доктор економічних наук, доцент

